

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

виходять у Львові під редакцією

МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

MITTHEILUNGEN

DER SEWCENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUŠEWSKYJ

VI Jahrgang.

1897, I B.

Band XV.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

літтю XIX, в тому його головна вага і заслуга перед нащадками. Др. Гайне в посмертній згадці, видрукованій в Medicinische Zeitung Russland's, 1847 року, називає Велланського російським Шеллінгом і дорікає громадї, що мало оцінила його труди. Так саме дивить ся на Велланського і сучасний історик філософії російської, М. Філіпов. „Фізику“ Велланського він називає „замѣчательной“, надає їй дуже велику вагу і каже, що се справді не фізика, а космольоґія, знаменита не тільки в історії і філософії лише, але загалом в історії науки.

Треба сказати ще кілька слів про Велланського як людину; совітність та чистота його душі були на вдивовижу. Після того, як Велланський осліп і не міг заробляти професорством, якийсь книгар Жебелев давав йому 6000 рублів за другий наклад його книги про „животний магнетизм“, що мала великий успіх по першій виданню. Велланський відповів, що висловлені в тому творі думки не відповідають його пізнійшим поглядам і дальшому поступови загально-наукової думки, а що він напише нову книжку. Він справді написав її під назвою „Животный магнетизмъ и теллуризмъ“, але духовна цензура признала її противною православної релігії, так вона й не побачила світa. Бувши професором академії, Велланський одцурав ся пристати до ганебної інтриги проти ученого Франка, утвореної його начальником Віле, і порвав з останнім всякі зносини. З пересердя Віле сьміяв ся та кпив з натурофілософії, але не зважив ся зкинути Велланського з катедри, як людину, що була світлом академії.

П. Граб.

Петро Лебединцев. — Іван Малишевский.

(Некрольог).

Один за одним зійшли до могили в останніх тижнях два видатних заступники церковно-історичної науки в Кнїві — катедральний протоєрей (мітрат) кнївський П. Лебединцев і професор кнївської духовної академії І. Малишевский, обидва вже в старім віку, але ще доти не сграчені для наукової роботи.

Петро Лебединцев, старший брат неб. Теофана Лебединцева, закладчика „Кнївської Старини“, киянин з роду, вихованець кнївської академії, належав до тієї школи місцевих кнївських учених, що заступаєть ся іменамй Берлинського, Максимовича, Закревського по части м. Евгенія... Багато у них спільного і що до наукових сфер, які головню притягали їх увагу, і що до самого характеру

студій: переважно археологічний характер їх робіт, панування дрібних детальних питань — що залежало від примитивного ще стану української науки — невиробленість національного і політичного світогляду при живій симпатії до свого краю й його минулого.

Три точки головно притягали увагу П. Лебединцева і служили предметом його численних, здебільшого дрібних студій. Передовсім Київ, його історична топографія; тут він продовжував студії Максимовича і Закревського; належучи до старожилів київських, добре обзнайомлений з фізіономією Києва перед його перетворенням в велике місто сучасне, він мав багато відомостей власних, що надавали його розвідкам, опертим на докладне студіювання історичного й археологічного матеріялу спеціальний інтерес (такі його студії про Ольгову могилу, св. Софію київську, про Печерську лавру, Десятинну церкву, церкву Спаса на Берестові, св. Василя, св. Дмитра, Київську Академію і т. и.). В звязку з сим стоять і його студії коло початків української церковної історії (про св. Володимира, про початки християнства і хрещення Руси, початки київської митрополії, м. Михайла etc.). Нарешті з історії Київщини новітніх часів Л. опубліковав деякі матеріяли — напр. з історії унії в к. XVIII в., з історії руху народнього в 1855 р., з історії штунди і т. и.

Школа і круг урядової діяльності мусіли наложити свою печать на світогляд Л., але там де він виходив на ґрунт археологічно-історичних студій, він державсь звичайно на рівені наукових вимог і його праці становлять важну вкладку в історію давньої Руси. Київський університет з нагоди п'ятдесятлітнього ювілею його служби надав йому докторат *honoris causa* (честь дуже висока в Росії). Небіжчик був постійним співробітником Київської Старини, друкував крім того в Чтеніях київського історичного товариства, Київських епархіальних ізвістіях.

Іван Малишевский, Білорусин з роду, був теж вихованцем Київської академії і потім ціле життя викладав в ній. Головною працею його була джерелова монографія з історії православно-уніятських відносин XVI в.: „Александрійскій патріархъ Мелетій Цигасъ и его участие въ дѣлахъ русской церкви“, т. I вийшов в 1872 р., т. II, що містив документи, зоставався до останніх часів невиданим. З релігійних і культурно-громадських відносин того часу він брав нераз ще теми для своїх менших праць, такі напр. розвідки: про соцініянський памфлет — лист Смери до св. Володимира, про Івана Федорова, про Люблинську унію, про початкові часи унії, про патр. Бремю і К. Острожського і т. и.

Друга серія його розвідок належить до давньої Русі — така його розвідка про Жидів на Україні в X—XI в., про відносини Русі до римської церкви за св. Володимира, про початки латинської проповіді і легенду про Яцка Одровонжа і т. и.; на жаль, нахил до апріорних дедукцій, при браку фактів задокументованих, часом шкодила вартості праць, але за тим всім деякі на довго заховавши своє наукове значіння.

На останку — кілька праць присвятив небіжчик історії київської академії.

М. Грушевський.

Молотовське срібло.

Музей львівської Ставропіїї набув находки з с. Молотова над Дністром (коло Жидачева), викопані на цвинтарі. Вони представляють з себе цікаву колекційку окрас давньої руської штуки і зіставляючи на далі докладну їх опись, подаємо тут тим часом коротку звістку. В находках сих містять ся:

Пара кульчиків до висків з трома галками, типового т. зв. київського стилю.

Пара таких же кульчиків меньших, до ух.

Дві складові частини наручника (брансолети), що сполучені були срібними завісами (третьою частини бракує; кожда частина має з окола вправлені в рамці три бляшки, а з них кожда має гравіровану фігуру (птиці, людська фігура і арабеска).

Пара наручників з срібної бляшаної стьожки, звиненої спирально.

Пара також меньша.

3 перетня з печатками, на печатках схематичні фігури птиць і написи навколо; на одній читаєть ся ясно: печат + вапова.

2 перетня — один з чорною емальовою арабескою, другий мав в середині камінець (того бракує).

Перетень з крученого дрота.

65 монет (грошів) чеських.

Виключивши кілька предметів меньш типових або неясних, ціла колекція окрас носить характер одноцільний — се руська штука, характеризувана і материялом (все срібло), і формами і орнаментом. Виконанне визначаєть ся взагалі викінченністю і певністю форм, се вказує на розмірно пізню пору; коли чеські гроші належать до тих самих находок, то маємо тут і ближше хронологічне означення сих виробів, щоб і з сього боку вказувало на остатні часи того періоду руської культури, т. зв. в. князівського, чи давнього.

М. Грушевський.